

In Nederland ligt het percentage klinische mastitis rond de 25 procent. In Engeland blijkt tussen de 50 en 60 procent van de koeien jaarlijks een zichtbare uierontsteking op te lopen. 'Jarenlang een lage melkprijs eist zijn tol', geeft professor Martin Green van de universiteit van Nottingham aan. 'Maar het tankmelkcelgetal ligt in Groot-Brittannië gemiddeld wel op 190.000 cellen per ml.'

Eigenlijk dachten onderzoekers dat het percentage klinische mastitis bij de melkkoeien in Engeland zo rond de 40 procent lag. 'Maar het was een vermoeden, zeker weten deden we het niet', aldus professor Martin Green, die aan de veterinaire faculteit in Nottingham verbonden is als hoofd van de afdeling rundveegezondheid en epidemiologie. Een recent uitgevoerd onderzoek deed de teller uitslaan naar 50 tot 60 procent. In Engeland ligt de schade net als in Nederland per mastitisgeval op zo'n 280 euro per koe. 'Dat betekent bij een veestapel van 100 koeien en 50 procent mastitis een schade van 14.000 euro.'

Green, op uitnodiging van het Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN) in Nederland, startte meteen een pilot om na te gaan of en hoe hij melkveehouders kon motiveren om er werk van te maken. Binnen enkele maanden bleken enthousiaste veehouders al een daling van klinische mastitis van 20 procent te realiseren. 'De kunst is om met slechts een paar maatregelen op het bedrijf toch een flinke winst in uiergezondheid te maken.'

Green probeert, net als het Nederlandse UGCN, een project van de grond te tillen om landelijk de uiergezondheid aan te pakken. 'De melkkwaliteit staat in Engeland niet zo hoog op de agenda. Het klinkt erg cru, maar blauwtong en mkz hebben veel meer aandacht, terwijl koeien toch iedere dag met uiergezondheid te maken hebben.'

Wat was uw eerste reactie toen u hoorde van 50 tot 60 procent klinische mastitis?

'Dat is wel erg veel, maar bij nader inzien blijkt dat het merendeel van de bedrijven gemiddeld of iets bovengemiddeld scoort. Er is een kleine groep veehouders die echt een extreem groot probleem heeft met klinische uierontsteking en die drukt flink door in dit hoge percentage. Ik bedacht me ook meteen dat we daar wat aan moeten doen.'

Hoe kan dat percentage zo onderschat worden?

'We hebben geleerd te accepteren dat koeien met een hoge melkproductie ook te maken hebben met problemen. Uiergezondheid, klauwproblemen en vruchtbaarheid zijn dan de top drie. We vinden het bijna normaal, onderzoeken het amper meer. Maar het is wel duidelijk dat er gigantische verschillen tussen bedrijven zijn en dat er dus nog veel te winnen valt.'

Waar komt het hoge percentage mastitis vandaan?

'Het zijn vooral omgevingsbacteriën die klinische mastitis veroorzaken. E. coli en Streptococcus uberis bijvoorbeeld. Dat verklaart ook het relatief lage tankmelkcelgetal van 190.000 cellen per ml. Dat is lager dan het Nederlandse gemiddelde. De oorzaak van het hoge aantal klinische gevallen ligt naar mijn idee in de jarenlange lage melkprijs die we in Engeland hebben gehad. Noodzakelijke investeringen in dierwelzijn en bijvoorbeeld huisvesting of meer arbeid zijn niet gedaan. Daar heeft de uiergezondheid onder geleden.'

Zou het bij een hogere melkprijs beter zijn?

'Ja, bij ons is het voedsel heel erg goedkoop, maar de meeste Engelse consumenten betalen liever wat meer, zodat melkvee-

Problemen met uiergezondheid, klauwen en vruchtbaarheid vinden we bijna normaal

houders kunnen investeren in hun bedrijf en ook in dierwelzijn. Ik noem het eigenlijk marktfalen.'

Welk advies geeft u veehouders met veel problemen?

'Je moet eerst analyseren waar de problemen zitten. Het herkennen van patronen is dan heel belangrijk. Krijgt een koe de eerste dertig dagen van de lactatie bijvoorbeeld mastitis, dan is deze infectie afkomstig uit de droogstand. Bovendien moeten veehouders inzichtelijk maken of de dieren eenmalig mastitis krijgen of dat het herhalingsgevallen zijn, dat zegt ook iets over het succes van de behandeling. Voor een goede monitoring is analyse van de data van groot belang. Grote bedrijven doen dat heel verstandig met behulp van de computer. Het is belangrijk dat veehouders niet in de kroeg of na overleg met een toevalli-

ge passant wat doen, maar dat ze grondig bewijs verzamelen, zodat ze gestructureerd en met gegevens maatregelen nemen in het management.'

Wat is een groter probleem: mastitis direct na afkalven of mastitis later in de lactatie?

'Dat is heel sterk afhankelijk van het bedrijf. Er zijn bedrijven waar soms wel 80 procent van de koeien in de eerste 30 dagen na kalven uierontsteking krijgt. Het gemiddelde ligt overigens op 50 procent.'

Wat gaat er mis in de droogstand?

'Er zijn bedrijven waar de boxen van de droge koeien in geen weken worden schoongemaakt. Nog een kritisch punt is de ontsmetting van de spenen voor het droogzetten. En geef de koeien genoeg ruimte. Met tien vierkante meter strobox per koe is de kans op uierontsteking minder dan bij de geadviseerde zes of zeven vierkante meter. Er is dan minder besmettingsdruk.'

In Engeland is de melkprijs ook flink gestegen en de vraag naar melk groot. Het betekent dat meer koeien op het bedrijf blijven lopen. Welke gevolgen heeft dat voor de uiergezondheid?

'Die komt onherroepelijk onder druk te staan. Melkveeouders houden koeien met een hoog celgetal aan, waardoor het celgetal stijgt. Daarbij vormen deze koeien een risico voor besmetting van de gezonde koeien.'

Wat luidt het advies?

'Melk hoogcelgetalkoeien apart, het liefst aan het eind van de melking. In theorie kun je ook de klauwen met heet water ontsmetten om kruisbesmetting te voorkomen, maar in een aparte groep houden is beter.'

Hoe zijn deze koeien succesvol aan te pakken?

'De aanpak van mastitis is het meest succesvol in de droogstand. De genezingspercentages zijn dan hoger dan bij behandeling in de lactatie. En jonge koeien hebben meer kans van slagen dan oudere dieren. Maar een algemeen advies is niet te geven, dat is sterk afhankelijk van de specifieke bedrijfssituatie. Dat is maatwerk en vereist overleg met de dierenarts. Zoek samen met hem of haar uit waar het probleem zit, overleg over een aantal aanpassingen die de meeste winst geven en voer die consequent uit.'

Alice Booij

Martin Green signaleert veel verschillen in hoe veelheid uierontsteking tussen melkveebedrijven

'Pak mastitis aan in de droogstand'